

QUÆSTIONUM

SEPTEMDECIM

IN EVANGELIUM SECUNDUM MATTH.

Liber unus.

QUÆST. I. [MATTH. cap. ii, § 16.] Quod dictum est, occisos infantes a bimatu et infra, significatum est humiles habentes geminam charitatem, tanquam parvulos bimos posse mori pro Christo.

II. [Ib. x, 27.] Quod dico vobis in tenebris, id est, cum adhuc in timore carnali estis, in tenebris est timor; dicite in lumine, hoc est, in fiducia veritatis, accepto Spiritu sancto: *Et quod in aure auditis, prædicate super tecta*, id est, quod in secreto auditis, calceato carnis domicilio prædicate.

III. [Ib. x, 34-36.] *Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram; non veni pacem mittere, sed gladium: veni enim separare hominem adversus patrem suum.* Quia renuntiat quis diabolo, qui fuit filius ejus. *Et filiam adversus matrem suam*: plebem Dei adversus mundanam civitatem, hoc est perniciosam generis humani societatem, quam nunc Babylonia, nunc Ægypto, nunc Sodoma, nunc aliis atque aliis nominibus Scriptura significat. *Natum adversus socrum*: Ecclesiam adversus Synagogam, quæ secundum carnem Christum peperit sponsum Ecclesiæ. Dividuntur autem gladio spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. vi, 17). *Et inimici hominis domestici ejus*: cum quibus, antea consuetudine implicatus erat.

IV. [Ib. viii, 1-3.] Quod autem descendens de monte, posteaquam præcepta illic discipulis et multitudini dedit, *leprosum statim, extendens manum suam, curat*; significat eos qui de illis implendis dubitabant, suo auxilio ab hujusmodi varietate mundari.

V. [Ib. viii, 20.] Quod Dominus dixit scribæ qui eum sequi voluit, *Vulpes foveas habent, et volucres cæli tabernacula*; *Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet*, intelligitur miraculis Domini commotus propter inanem jactantiam eum sequi voluisse, quam significant aves: flexisse autem discipuli obsequium, quæ fictio vulpium nomine significata est. Reclinatione vero capitis humilitatem suam significavit, quæ in illo simulatore ac superbo non habebat locum.

VI. [Ib. viii, 22.] *Dimittite mortuos sepelire mortuos suos.* Mortuos hic non credentes dixit: mortuos autem suos, qui nihilominus sine fide de corpore exirent.

VII. [Ib. x, 14.] *Excutite pulverem de pedibus vestris*: aut ad contestationem laboris terreni, quem pro illis

inaniter suscepissent; aut ut ostenderent usque adeo se ab ipsis nihil terrenum querere, ut etiam pulverem de terra eorum sibi non paterentur adlaxere.

VIII. [Ib. x, 16.] *Estote ergo prudentes sicut serpentes*: ad cavendum malum, in capite custodiendo, quod est Christus. Nam serpens totum corpus pro capite objicit persequenti: vel quod per angustias se coarctans veteri tunica exutus innovatur. Quod imitantur quibus dictum est, *Intrate per angustam portam* (Matth. vii, 13); cum veteri homine exiuntur. Nam si cavendum malum ita moneret, ut violeuter resistendum esset malis, non supra dixisset, *Mitto vos sicut oves in medio luporum*. Simpliciter autem sicut columbas esse voluit, ad nulli nocendum. Nam hoc genus avis nullum omnino animalium necat; non solum grandium, contra quæ vires non habet, sed etiam minutissimorum, quibus etiam perparvi passerces aluntur. Est autem omnibus irrationalibus animantibus una quædam inter se societas, sicut etiam rationalibus sua, id est hominibus, non solum secum, sed etiam cum Angelis. Discunt ergo ex similitudine colubarum nulli prorsus nocere ad societatem suam pertinenti participatione rationis.

IX. [Ib. xi, 25.] *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ.* Notandum confessionem poni in laude Dei. Non enim peccata Dominus constabatur, quæ nulla habebat, præsertim quia eum exultantem hoc dixisse alius evangelista commemorat (Luc. x, 21): quamquam et verba ipsa quæ dicit non habeant dubitationem, quod in laude Dei dicantur. Ergo confessionem vocat Scriptura generaliter quidquid manifeste, sicut cernitur, enuntiatur. Nam et illud quod ait, *Si quis me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo* (Matth. x, 32); vel sicut alibi est, *coram Angelis Dei* (Luc. xii, 8): non utique peccata constetur qui Christum constetur. Quod si propterea putant aliqui confessionem vocari, quia pro crimine obijciatur Christi nomen tempore persecutionis; numquid ita etiam Christus coram Patre vel coram Angelis hominem qui se confessus fuerit constetur? Est etiam in Ecclesiastico ita positum, *Et hæc dicetis in confessione, Opera Domini universa, quoniam bona valde* (Eccli. xxxix, 20,

ADMONITIO PP. BENEDICTINORUM.

questionum septemdecim in Matth. liber ad eodem codice collatus est ac præcedens opus Quæst. Evang., conceptis Michaelino et Arnulfensi, in quibus hic liber non reperitur.

Comparavimus præterea eas omnes editiones initio Retractationum, t. 1, memoratas. M.

21). Quo in loco indubitanter Dei laudes exaggerantur. Hæc dicta sunt propter imperitiam fratrum, qui cum legente lectore audiant hoc verbum, pectora statim tundunt, non attendentes quo loco dicatur, quasi non possit nisi peccatorum esse confessio.

X. [Ib. xii, 1-8.] Notandum de eo quod illicite factum videretur Judæis, quod discipuli sabbato spicas evulsissent, unum exemplum datum regis potestatis de David, alterum sacerdotialis de iis qui per ministerium templi sabbatoliant: ut multo minus ad ipsum evulsarum sabbato spicarum crimen pertineat, qui verus rex et verus sacerdos est, et ideo Dominus sabbati.

XI. [Ib. xiii, 25-30, 36-43.] 1. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus ejus et superseminavit zizania in medio tritici, et abili.* Cum negligentius agerent præpositi Ecclesiæ, aut cum dormitione mortis acciperent Apostoli, venit diabolus et superseminavit eos quos malos filios Dominus interpretatur. Sed recte queritur utrum hæretici sint, an male viventes catholici. Possunt enim dici filii mali etiam hæretici, quia ex eodem Evangelii semine et Christi nomine procreati, pravis opinionibus ad falsa dogmata convertuntur. Sed quod dicit eos in medio tritici seminos, quasi videntur illi significari qui unius communionis sunt: verumtamen quoniam Dominus agrum ipsum, non Ecclesiam, sed hunc mundum interpretatus est, bene intelliguntur hæretici, quia non societate unius Ecclesiæ vel unius fidei, sed societate solius nominis christiani in hoc mundo permisceantur bonis: ut illi qui in eadem fide mali sunt, palea potius quam zizania deputentur; quia palea etiam fundamentum ipsum habet cum frumento, radicemque communem. In illa plane sagena, qua concluduntur et mali et boni pisces (Matth. xiii, 47-50), non absurde mali catholici intelliguntur. Aliud est enim mare, quod magis mundum istum significat; aliud sagena, quæ unius fidei vel unius Ecclesiæ communionem videtur ostendere. Inter hæreticos et malos catholicos hoc interest, quod hæretici falsa credunt, illi autem vera credentes non vivunt ita ut credunt.

2. Solet autem etiam queri, schismatici quid ab hæreticis distent; et hoc inveniri quod schismaticos non fides diversa faciat, sed communionis disrupta societas. Sed utrum inter zizania numerandi sint, dubitari potest. Magis autem videntur apicis corruptis esse similiores, sicut scriptum est, *Vento autem corrumpetur filius iniquus (Sap. iv, 4)*: vel paleis aristarum fractis, vel scissis et de segete abruptis. Quo enim altiores, id est, superiores, eo fragiliores levioresque sunt. Nec tamen consequens est ut omnis hæreticus vel schismaticus corporaliter ab Ecclesia separetur. Si enim falsa de Deo credit, vel de aliqua parte doctrinæ quæ ad fidei pertinet ædificationem, ita ut non querentis cunctatione temperatus sit, sed in concessa credentis, nec omnino scientis opinione atque errore discordans, hæreticus est, et foris est animo, quamvis corporaliter intus videatur. Multos

enim tales portat Ecclesia, quia non ita defendunt falsitatem sententiæ suæ, ut intentam multitudinem faciant: quod si fecerint, tunc pelluntur. Item, quicumque invident bonis, ita ut querant occasiones excludendi eos, aut degradandi; vel crimina sua sic defendere parati sunt, si objecta vel proclia fuerint, ut etiam conventiculorum segregationes vel Ecclesiæ perturbationes cogitent excitare; jam schismatici sunt, et ab unitate corde discissi, etiam si non inventi: occasioibus aut occultatis facis suis Sacramento Ecclesiæ corporali conversatione aspicuntur.

3. Quapropter illi soli catholici mali recte deputantur, qui quamvis vera credant quæ ad fidei doctrinam pertinent, et si quid forte nesciant querendum existiment, et salva pietate discutiant sine aliquo præjudicio ipsius veritatis, et bonos vel quos bonos putant amant atque honorent quantum possunt; tamen flagitiose atque facinorose vivunt, contra quam vivendum esse credunt. Tales enim etiam si prodantur aut accusentur, pro disciplina Ecclesiæ salutisque sua causa correpti, vel a communione suspensi, nullo modo sibi recedendum esse a communione catholica existimant, quocumque¹ permissa fuerint satisfactionis querentes locum: et aliquando per penitentiam in frumenta mutantur, sive correpti, sive remoti, sive etiam verbo Dei nullo nominalim accusante aut increpante perterriti. Aliquando autem etiam sub nomine penitentium ita vivunt ut solent, aut non multo minus, quidam etiam amplius; nullo modo tamen a catholica unitate discedunt. Quibus ita viventibus si mors obreperit, paleæ deputantur usque in finem. Hoc etiam ipsi credunt: nam si aliter credunt, et inconcusse tenent, jam inter hæreticos numerandi sunt, putantes omnibus Deum, etiam in magna iniquitate usque in finem vitæ perseverantibus, tantum quia Ecclesiæ unitatem, non sincera dilectione (nam bene viverent²), sed magis peccatorum timore tenuerunt, veniam daturum. Isti ergo non hoc credunt, vel non firmiter opinantur, etsi adhuc forsitan querunt: sed magis eos decipit spes dilationis, dum se diutius victorios putant, et perditos mores aliquando in melius mutanturos. Contra quos dicitur: *Ne tardes converti ad Deum, neque differas de die in diem: subito enim veniet ira ejus, et in tempore vindictæ disperdet te (Eccli. v, 8, 9)*. Illi enim convertuntur, qui recte vivere incipiunt; hoc est enim ad Deum redire: qui autem concupiscentias suas perseveranter sequuntur, dorsum quodammodo habent ad Deum, quamvis in unitate constituti sæpe illum retorto collo conentur aspicere. Ergo et isti, ut ait Propheta, *caro sunt, et spiritus ambulans et non revertens (Psal. lxxvii, 39)*. Sed tamen, ut dictum est, propter eandem hanc atque unitatem Ecclesiæ, neque inter zizania, quoniam illa extra radicata sunt, neque inter aristarum paleam, quæ se etiam frumentis audent aspera

¹ Sic Mas. At editi, a communione catholica fidei existimant, quemodocumque, etc.

² Nat. omittit, nam bene viverent: quod in plerisque Mas. reperitur. At Am. Er. et Lov. habent ejus loco, nisi ut bene viverent. Vaticanus codex, ut bene viverent.

dissensione et fragili elatione superimponere, sed quamvis subjectam frumentis, tamen inter paleam quæ ultima ventilatione separanda est, numerantur.

4. Boni autem catholici sunt, qui et fidem integram sequuntur et mores bonos: quod autem ad fidei doctrinam pertinet, ita querunt, si quid querendum habeant, ut absit concertatio periculosa, vel querenti, vel ei cum quo queritur, vel eis qui disserentes audiunt. Ita autem docent, si quid docendum habent, ut patata et confirmata securissime, et fidentissime, et lenissime, ut possunt, insinuent: inusitata vero, etiamst veritatis manifestatione liquidissima perceperunt, querendi potius quam præcipiendi aut affirmandi modo, propter audientis infirmitatem. Si enim tantum habet pondus aliquod verum, ut vires crescentis excedat; suspendendum est ut extendat crescentem, non impouendum ut obterat parvulum. Inde est illud Domini: *Sed Filius hominis cum venerit, putas, inveniet fidem in terra (Luc. XVIII, 8)?* Aliquando autem et occultandum est, sed cum spe hortatoria, ut non faciat desperatio frigidiores, sed desiderium capaciosiores. Inde est illud ejusdem Domini: *Multa habeo vobis dicere; sed non potestis portare modo (Joan. XVI, 12).* Quod vero ad mores pertinet, hæc bene et breviter dicitur: aut conflegendum est cum amore temporalium honorum, ut non vincat; aut etiam edomitus subditusque esse debet, ut cum surgere cœperit, facile reprimatur; aut ita extinctus, ut se omnino nulla ex parte commoveat. Ex quo fit ut etiam ipsam mortem propter veritatem alii fortiter obeant, alii æquanimitè, alii libenter. Quæ tria genera fructus sunt fertilis terræ, triceni, et sexageni, et centeni (*Math. XIII, 8, 23*). In horum aliquo genere inveniendus est tempore mortis suæ, si quis de hac vita recte cogitat emigrare.

5. Toleranda sunt autem non solum zizania usque ad messem, quæ cum diabolus aspersis pravis erroribus falsisque opinionibus superseminasset, hoc est, præcedente nomine Christi hæreses superjecisset, magis ipse latuit atque occultissimus factus est; hoc est enim, *Et abit*: sed etiam palea usque ad ventilationem. Nec probatur fortius gravitas frumentorum, nisi paleæ perturbationibus, quas qui comprimere non potuerit veritate defensa, cesserit unitate servare. Quanquam in hac parabola Dominus, sicut in ejus expositione conclusit, non quædam, sed omnia scandala, et eos qui faciunt iniquitatem, zizaniorum nomine significasse intelligitur.

XII. [lb. XIII, 26-30.] 1. *Cum autem crevisset herba, et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania.* Cum enim spiritualis homo esse cœperit dijudicans omnia (*I Cor. II, 15*), tunc ei errores incipiunt apparere. Servi autem dixerunt ei: *Vis, imus, et colligimus ea?* Utrum ipsi sunt servi, quos paulo post messores appellat? an quia in expositione parabole messores fuerit esse Angelos, nec quisquam facile dicere ausus fuit Angelos nescisse quis zizania superseminaverit, et ea tunc apparuisse Angelis cum herba fructam fecisset; magis oportet intelligi homines ipsos fideles servorum

nomini: hoc loco significatos, quos etiam bonum semen dicit? Nec mirum si et bonum semen ipsi dicantur, et servi patriafamilias: sicut et de se ait, quod et ipse sit janua, ipse sit pastor (*Joan. X, 7, 11*). Ex diversis enim significationibus una res etiam plures et diversas similitudines recipit. Præsertim quia cum ad servos loqueretur, non ait, *In tempore messis dicam vobis, Colligite primum zizania; sed Dicam, inquit, messoribus.* Unde intelligitur colligendorum zizaniorum ad comburendum alia esse ministeria, nec quemquam Ecclesiæ filium debere arbitrari ad se hoc officium pertinere.

2. Cum igitur esse quisque spiritualis cœperit, cognoscit errores hæreticorum, et omnino dijudicat atque discernit quidquid audierit aut legerit abhorreere a regula veritatis: sed donec in eisdem spiritualibus perficiatur, et quodammodo maturescat in fructum quem herba dedit, potest eum movere, quare sub nomine christiano tam multæ hæreticorum exstiterint falsitates. Inde est quod servi dicunt, *Nomen bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania?* Deinde cum cognoverit hanc excogitasse fraudem diabolus, cum contra tanti nominis auctoritatem nihil se valere sentiret, ut fallacias suas eodem nomine obtegeret; potest ei suboriri voluntas, ut tales homines de rebus humanis auferat, si aliquam temporis habeat facultatem; sed utrum facere debeat, justitiam Dei consulti utrum hoc ei præcipiat, vel permittat, et hoc officium esse hominum velit: line est quod servi dicunt, *Vis, imus, et colligimus ea?* Quibus quia Veritas ipsa respondet, non ita hominem constitutum esse in hac vita, ut certus esse possit qualis quisque futurus sit postea, cujus in præsentia cernit errorem, vel quid etiam error ejus conferat ad propectum honorum; non esse tales auferendos de hac vita, ne cum malos conatur interficere, bonos interficiat, quod forte futuri sunt; aut bonis obsit, quibus et inviti forte utiles sunt: sed tunc opportune fieri, cum jam in fine non restat vel tempus commutandæ vitæ, vel proficiendi ad veritatem ex occasione atque comparatione alieni erroris; tunc autem hoc non ab hominibus, sed ab Angelis fieri: inde est quod respondet patriafamilias, *Non; ne forte colligentes zizania, eradicetis simul et triticum: sed in tempore messis dicam messoribus, et cætera.* Atque hoc modo eos patientissimos et tranquillissimos reddit.

3. Quæri autem potest, quod ait, *Alligate fasciculos ad comburendum*, cur non unum fascem, aut unum acervum zizaniorum fieri dixit? Nisi forte propter varietatem hæreticorum, et non solum a tritico, verum etiam a seipsis discrepantium, ipsa uniuscujusque hæreseos propria conventicula, in quibus singillatim sua communione devincti sunt, nonine fasciculorum designavit: ut jam tunc incipiant alligari ad comburendum, cum a catholica communione segregati suas proprias quasi ecclesias habere cœperint; ut combustio earum sit in fine sæculi, modo alligatis fasciculorum. Sed si ita esset, non jam multæ respiciendo, et in Catholicam roneando ab errore desci-

acerent. Quapropter et alligatio fasciculorum in fine futura est, ut non confuse, sed pro modo per-versitatis suæ uniuscujusque erroris pertinacia punia-tur.

4. *Ne forte colligentes zizania, eradicetis simul et triti-cam.* Utrum quia etiam boni cum adhuc infirmi sunt, opus habent in quibusdam malorum commixtione, sive ut per eos exercentur, sive ut eorum compara-tione magna illis exhortatio fiat, ut nitantur ad mol-lius, quibus sublati altitudo charitatis quasi evulsa marcescat, quod est eradicari? Nam sic ait Aposto-lus: *Ut in charitate radicati et fundati, possitis com-prehendere* (Ephes. III, 17, 18). An forte ideo simul eradicatur triticum, cum auferuntur zizania, quia multi primo zizania sunt, et postea triticum fiunt? qui nisi patienter, cum mali sunt, tolerantur, ad lau-dabilem mutationem non perveniunt: itaque si evulsi fuerint, simul eradicatur et triticum, quod futuri essent, si eis perceretur.

XIII. [Ib. XIII, 45, 46.] *Simile est regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita, abiit et vendidit omnia quæ habuit, et emit eam.* Quæstio est cur a numero plurali ad singularem transierit, ut cum quærat homo bonas margaritas, unam inveniat pretiosam, quam venditis omnibus quæ habet, emat. Aut ergo iste bo-nos homines quærens, cum quibus utiliter vivat, in-venit unum præ omnibus sine peccato, mediatorem Dei et hominum, hominem Christum Jesum (I Tim. II, 5): aut præcepta quærens, quibus servatis cum hominibus recte conversetur, invenit dilectionem proximi, in quo uno dicit Apostolus omnia contineri; ut, *Non occides, non mæchaberis, non furaberis, non falsum testimonium dices, et si quod est aliud mandatum, singulæ margaritæ sint, quæ in hoc sermone recapitu-lantur, Diliges proximum tuum tanquam teipsum* (Rom. XII, 8, 9). Aut bonos intellectus homo quærit, et in-venit unum illud quo cuncti continentur, in principio Verbum, et Verbum apud Deum, et Verbum Deum (Joan. I, 1), lucidum candore veritatis, et solidum firmitate æternitatis, et undique sui simile pulchritu-dine divinitatis, qui Deus, penetrata carnis testudine, intelligendus est. Ille enim ad margaritam ipsam jam pervenerat, quæ in tegumentis mortalitatis, quasi concharum obstaculo, in profundo hujus sæculi, at-que inter duritias saxeas Judæorum aliquando latue-rat: ille ergo ad ipsam margaritam jam pervenerat, qui ait, *Et si noveramus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus* (II Cor. V, 16). Nec ullus omnino intellectus margaritæ nomine dignus est, nisi ad quem discussis omnibus carnalibus tegminibus pervenitur, quibus sive per verba humana, sive per similitudines circumpositas operitur, ut purus et so-lidus et nusquam a se dissonans, certa ratione cerna-tur. Quos tamen omnes veros et firmos et perfectos intellectus unus ille continet, per quem facta sunt omnia, quod est Verbum Dei (Joan. I, 3). Quodlibet autem horum trium sit, vel si aliquid aliud occurrere poterit, quod margaritæ unius et pretiosæ nomine

bene significetur, pretium ejus est nos ipsi: qui ad eam possidendam non sumus liberi, nisi omnibus pro nostra liberatione contemptis, quæ temporaliter possidentur. Venditis enim rebus nostris, nullam ea-rum majus accipimus pretium, quam nos ipsos; quia talibus implicati, nostri non eramus: ut rursus nos ipsos pro illa margarita demus, non quia tanti valeamus¹, sed quia plus dare non possumus.

XIV. [Ib. XIII, 15.] 1. *Et oculos suos clauserunt, nequan-do oculis videant*: id est, ipsi causa fuerunt ut Deus eis oculos clauderet. Alius enim evangelista dicit, *Excæcavit oculos eorum.* Sed utrum ut nunquam videant? an vero ne vel sic aliquando videant, cæcitate sua sibi displicentes, et se dolentes, et ex hoc humiliati atque commoti ad confitenda peccata sua, et pio quærendum Dominum? Sic enim Marcus hoc dicit, *Nequando convertantur, et dimittantur eis peccata* (Marc. IV, 12). Ubi intelliguntur peccatis suis moruisse ut non intelligerent, et tamen hoc ipsum misericorditer eis factum, ut peccata sua cognoscerent, et conversi veniam mererentur. Quod autem Joannes hunc locum ita dicit. « Propterea non poterant credere, quia ite-rum dixit Isaias, Excæcavit oculos eorum, et indura-vit cor eorum, ut non videant oculis, et intelligant corde, et convertantur, et sanem eos » (Joan. XII, 39, 40); adversari videtur huic sententiæ, et omnino co-gere ut quod hic dictum est, *Nequando oculis videant*, non accipiatur, Ne vel sic aliquando oculis videant, sed prorsus, Ut non videant: quandoquidem aperte ita dicit, *Ut oculis non videant.* Et quod ait, *Propterea non poterant credere*, satis ostendit non ideo factam illam excæcationem, ut ea commoti et dolentes se non intelligere, converterentur aliquando per peni-tentiam; non enim possent hoc facere, nisi prius crederent, ut credendo converterentur, conversione sa-narentur, sanitate intelligerent: sed ideo potius excæcatus, ut non crederent. Dicit enim apertissimo, *Propterea non poterant credere.*

2. Quod si ita est, quis non exurgat in defensionem Judæorum, ut eos extra culpam fuisse proclamet, quod non crediderunt? Propterea enim non poterant credere, quia excæcavit oculos eorum. Sed quoniam potius Deus extra culpam debet intelligi, cogimur fa-teri aliis quibusdam peccatis ita eos excæcari meruisse: qua tamen excæcatione non potuerunt credere. Verba enim Joannis ista sunt: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excæcavit oculos eo-rum.* Frustra itaque conamur intelligere, ideo fuisse cæcatos, ut converterentur², cum ideo converti non poterant, quia non credebant, et ideo credere non poterant, quia excæcati erant. An forte non absurde dicimus, quosdam Judæorum fuisse sanabiles; sed tanto tamen superbiæ timore periclitatos, ut eis ex-pedierit primo non credere, et ad hoc fuisse cæcatos, ut non intelligerent Dominum loquentem per parabolo-

¹ Mss. plerique, non quia tanto valet.

² Am. Er. et Lov., ut non converterentur. Expungenda hinc negatio, quæ nec est in Mss., nec in antiqua editione Ra-tisponensi, nec apud Rabanum, qui hunc locum transtulit in lib. 4 Comment. super Matthæum.

las, quibus non intellectis, non in eum crederent. non credentes autem, cum ceteris desperatis crucifigerent eum; atque ita post ejus resurrectionem converterentur, quando jam de reatu mortis Domini amplius humiliati, vehementius diligerent a quo sibi tantam scelus dimissum esse gauderent: quoniam tanta erat eorum superbia, ut tali humiliatione esset deicienda? Quod incongrue dictum esse quilibet arbitretur, si non ita contigisse in Actibus Apostolorum manifestissime legerit (*Act. II, 37*). Non ergo abhorret quod ait Joannes, *Propterea non poterant credere, quia excæcavit oculos eorum ut non videant*, ab ea sententia qua intelligimus ideo excæcatos ut converterentur; hoc est, ideo eis per obscuritates parabolarum occultatas sententias Domini, ut post ejus resurrectionem salubriore penitentia respicerent: quia per obscuritatem sermonis excæcati, dicta Domini non intellexerant, et ea non intelligendo, non in eum crediderunt, non credendo crucifixerunt eum; atque ita post ejus resurrectionem miraculis, quæ in ejus nomine fiebant, exterriti, majore criminis reatu compuncti sunt et prostrati ad penitentiam, deinde accepta indulgentia ad obedientiam, flagrantissima dilectione conversi.

5. Nam quibus non profuit illa cæcitas ad conversionem, quæ per linguam parabolarum fiebat, ita de illis propheta alio loco dicit, quod etiam Apostolus commemoravit cum de obscuritate linguarum ageret: *In aliis linguis, et in aliis labiis loquar populo huic, et nec sic me exaudient, dicit Dominus (I Cor. XIV, 21; Isai. XXVIII, 11)*. Non enim diceretur, *Nec sic me exaudient*, nisi ad hoc fieret, ut vel sic exaudirent: id est, ut eis ad humilem confessionem, et sollicitam inquisitionem, et obedientem conversionem, et ferventem dilectionem valeret. Est vero etiam ista ratio medicinæ corporalis. Nam et pleraque medicamenta prius affligunt ut sanent, et ipsa collyria quæ ad oculos pertinent, si ea opus est intrinsecus infundi, nisi sensum videndi prius claudant et perturbent, prodesse non possunt.

4. Nec moveat quod idem propheta dicit, *Nisi credideritis, non intelligetis (Isai. VII, 9, sec. LXX)*; quasi contrarium sit quod Joannes ait, *Propterea non poterant credere, quia excæcavit oculos eorum*; id est, quia illæ parabolæ ita dicebantur, ut ab eis non possent intelligi. Dicit enim aliquis: Si ut intelligerent credere debebant, quomodo propterea non poterant credere, quia non intelligebant, hoc est, *quia excæcavit oculos eorum*? Sed quod ait Isaias, *Nisi credideritis, non intelligetis*, de illa intelligentia dictum est, in qua semper manebitur, rerum ineffabilium: cum autem dicitur quod credatur, nisi quod dicitur intelligatur, credi non potest. Intelligenda sunt ergo dicta, ut credantur quæ dici poterunt: credenda autem quæ dici poterunt, ut intelligantur quæ dici non possunt.

XV. [Ib. XII, 34.] *Et sine parabolis non loquebatur eis*. Non quia nihil proprie locutus est, sed quia nullum fere sermonem explicavit, ubi non aliquid per parabolam significavit, quamvis in eo aliqua et pro-

prie dixerit: ita ut sæpe inveniatnr totus sermo ejus parabolis explicatus, totus autem proprie dictus nullus inveniatnr. Explicatos autem sermones dico, quando ex aliqua occasione rerum incipit loqui quousque terminet quidquid ad ipsam rem pertinet, et transeat ad aliud. Nonnunquam sane alius evangelista contexit, quod alius diversis temporibus dictum indicat. Non enim omnimodo secundum rerum gestarum ordinem, sed secundum suæ quisque recordationis facultatem, narrationem quam exorsus est ordinavit.

XVI. [Ib. XIII, 51, 52, 44.] *Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera*. Utrum ista conclusione exponere voluit quem dixerit thesaurum in agro absconditum: quoniam sanctæ Scripturæ intelliguntur, quæ nomine duorum Testamentorum, Novi et Veteris, concluduntur; quemadmodum apud alium evangelistam, gladium bis acutum tali conclusione videtur exponere (*Apoc. I, 16*)? An quia in parabolis ista locutus est; et cum quæssisset ab eis utrum intellexissent, responderunt se intellexisse; fortasse ista similitudine ultima patrifamilias proferentis de thesauro suo nova et vetera, ostendere voluit eum doctum habendum esse in Ecclesia, qui etiam Scripturas veteres parabolis explicatas intellexerit, ab istis novis accipiens regulas? Quia et ista Dominus per parabolam enuntiavit, quamvis ipse Christus esset finis illorum; id est, ut in eo illa vetera complerentur: ut si ipse in quo illa complentur et manifestantur, per parabolam adhuc loquitur, donec ejus passio velum discindat, ut nihil sit occultum quod non reveletur; multo magis illa quæ ad commendandam tantam salutem tam longe de illo scripta sunt, parabolis operta esse noverimus: quæ cum Judæi ad litteram acciperent, noluerunt esse docti in regno cælorum, neque transire ad Christum, ut auferretur velamen quod supra cor eorum positum est¹.

XVII. [Ib. XIII, 55 et 56.] 1. *Fratres ejus, Jacobus, et Joseph, et Simon, et Judas, et sorores ejus, nonne omnes apud nos sunt? unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo*. Fratres apud Judæos dici solere cognatos usque adeo probatur, ut non solum ex propinquo generationis gradu, sicut sunt filii fratrum et sororum, qui etiam apud nos usitatissime fratres dicuntur; sed etiam avunculus et sororis filius, sicut sibi erant Jacob et Laban, fratres appellati inveniantur (*Gen. XXIX, 15*). Non ergo mirum est dictos esse fratres Domini ex materno genere quoscumque cognatos; cum etiam ex cognatione Joseph dici potuerint fratres ejus ab eis, qui illum patrem Domini esse arbitrabantur (a).

2. Generalem justitiam non violat quia, nisi libidine transgressus fuerit aut placitum societatis humanæ,

¹ In editione Ratisponensi inseritur hic questio in illa verba Math. cap. 24, v. 36: *De die autem illo et hora nemo scit, etc.*, sed quæ nihil differt ab ea quæ inter octoginta tres Questiones ordine est sexagesima.

(a) Hic terminatur opusculum in editis Rat. Am. Er. et la Mss. Vaticane, Sorbonico, Cisterciensi: nec reliqua vidimus, nisi apud Lov. et in Mss. Victorinis duobus ac uno Corbeiensi vetustissimo.

deus ad homines omnes abicitur, in terra, et in
caelis, sed non in terra, et in caelis, sed
in terra, et in caelis, et in terra, et in caelis;
et in terra, et in caelis, et in terra, et in caelis;
et in terra, et in caelis, et in terra, et in caelis;
et in terra, et in caelis, et in terra, et in caelis;

§ Item de illis qui volunt vivere in seculo
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;

§ Item de illis qui volunt vivere in seculo
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;

et que homo qui cupit Sapientiam perirem
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;
et non in seculo, et non in seculo, et non in seculo;

5. Item quando quis vult velle mori, si sic velle
mori pervenerat, qui jam habet sanam fidem et vi-
det quo se perveniendum sit, ad hoc jam profectus,
ut libenter de hac vita decedat. Non enim hoc est vi-
dere quo se perveniendum sit, quod est etiam am-
plius, et ibi jam esse desiderare: quod in cujus animo
effectum fuerit, necesse est ut libenter moriatur.
Frustra itaque dicunt quidam, qui jam sanam fidem
tenent, ideo se nolle mori ut proficiant, cum ipse
profectus eorum in eo profectus sit, ut mori velint.
Si ergo verum loqui volunt, non dicant, ideo mori
nolo, ut proficiam; sed, ideo mori nolo, quia parum
profeci. Itaque mori nolle fidelibus non consilium est
ut proficiant, sed indicium quod parum profecerint.
Proinde quod nolant, ut perfecti sint; velint, et pro-
fecti sunt.

ADMONITIO

DE ADIUTIS QUENTIBUS IN JOANNEM TRACTATIBUS.

Haec tametsi lectura videbatur, et Augustinus in Joannem Tractatus adscripserimus anno Christi supra qua-
dringentesimum aetate dicitur, aut proximo post tempore. Certe quidem hunc evangelistam cum exponeret, sa-
pe dicit etiam tum et illorum cum Donatista pugna; quando in factiosis illis revincendis tam multos tamque
vehementer tulit ut et Doctor: praeterquam quod ad id usque temporis schismaticum eorum altare stabat Hip-
pocritus: unde in Tractatu super eisdem Joannis Epistolam (cui nimirum exponendae Epistolae, inchoata dudum
et intermissa postquam per Evangelii tractatione, dedit operam), in haec verba conuenit, *Quid faciunt in hac ci-
vitate qui dicitur?* Quod licet in tempora etiam antiora Carthaginensi Collatione, quae cum Donatistis anno
811 habita fuit, relictis quaest; attamen quia per hos ipsos, de quibus agitur in Evangelium Tractatibus, non
solum Praedestinationis fides, ut res maxime explorata, proponitur in Tract. XLV, XLVII, XLVIII, LXXIII, CV,
CXI, etc., sed etiam perstruuntur tacito nomine Pelagiani in Tract. LII, LXXV, LXXXI, etc., haec pro-
fecto intelligere licebat eosdem Tractatus non ante quadringentesimum et undecimum Christi annum, quo pri-
mum inventum in Africa Pelagiana haeresis, exiisse fuisse. Sed aliud argumentum, quo fit ut in annum qua-
dringentesimum ad hunc seculum a nobis remittantur, superius longe expressius ex Tract. CXI, ubi Nicodemum
venisse ad Christum, ut eius discipulus audiendo fieret, probat Augustinus hac ratione: *Quod certe, nisi
vult in revelatione canonis hanc rem. Nondum quae videtur anno quadringentesimo decimo quinto prope 811*
facta est: sed omnino praeter dicitur.

Itaque post quibuslibet Tractatus remittitur haec in res sunt habet. Primum, exempli gratia, die do-
minice, postquam secundum se praemittitur in hoc ipso Tract. II indicat. Habet autem fuit dominico die qua-
dragesimo sextus in Tract. XLV. Unde res quadragesimas quintas, et Tract. XLVI, dicitur fuisse. Tri-
agesimo sextus in Tract. XLVII, quae res quadragesimas et et quaeque exordium ac peroratione patet,
habet autem eundem Tractatus remittitur de dominica et Tract. XLVIII. Sed octava, nona, et decima:
et Tract. LI, remittitur in Tract. LII et LXXV, singulis continentibus dicitur praemittitur significantur.
Locutione Augustinus. II. e. dicitur habendo remittitur dominica omnia praemittitur vel hanc intelligitur, quod
omni remittitur quodam occasione remittitur dicitur in Tract. VII, CXI, et in Tract. LXI, praemittitur de Evangelio
autem remittitur: dicitur remittitur et remittitur remittitur dicitur remittitur in Tract. LXI, quae dicitur de habet, dicitur
per remittitur. Et dicitur remittitur per remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur
remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur
remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur remittitur